

CYPRUS CENTRE
OF THE INTERNATIONAL
THEATRE INSTITUTE

38, Rigenis str.
1010 Nicosia
Cyprus

T +357 2267 4920
F +357 2268 0822

info@ccoiti.org.cy
www.ccoiti.org.cy

International Theatre Institute ITI
World Organization for the Performing Arts

Μήνυμα για την Παγκόσμια Ημέρα Θεάτρου – 27 Μαρτίου 2024

Συγγραφέας Μηνύματος: Jon FOSSE, Νορβηγία
Συγγραφέας, θεατρικός συγγραφέας

Μετάφραση στα ελληνικά από την αγγλική μετάφραση του νορβηγικού πρωτοτύπου

Η Τέχνη είναι Ειρήνη

Κάθε άνθρωπος είναι μοναδικός και ταυτόχρονα μοιάζει με όλους τους άλλους ανθρώπους. Η ορατή, εξωτερική μας εμφάνιση είναι διαφορετική από όλων των άλλων φυσικά, αλλά υπάρχει επίσης κάτι μέσα στον καθένα από εμάς, που ανήκει μόνο σε αυτό το άτομο - που είναι μόνο αυτό το άτομο. Θα μπορούσαμε να το ονομάσουμε το πνεύμα του ή την ψυχή του. Ή αλλιώς, μπορούμε να αποφασίσουμε να μην το χαρακτηρίσουμε καθόλου με λέξεις, απλά να το αφήσουμε ήσυχο.

Αλλά ενώ όλοι μας είμαστε διαφορετικοί μεταξύ μας, είμαστε και όμοιοι. Οι άνθρωποι από κάθε μέρος του κόσμου είναι θεμελιωδώς παρόμοιοι, ανεξάρτητα από τη γλώσσα που μιλάμε, το χρώμα του δέρματός μας, το χρώμα των μαλλιών μας.

Αυτό μπορεί να είναι κάπως παράδοξο: ότι είμαστε εντελώς όμοιοι και ταυτόχρονα εντελώς ανόμοιοι. Ίσως ο άνθρωπος να είναι εγγενώς παράδοξος, με τη γεφύρωση του σώματος και της ψυχής μας περιλαμβάνουμε τόσο την πιο γήινη, απτή ύπαρξη όσο και κάτι που υπερβαίνει αυτά τα υλικά, επίγεια όρια.

Η τέχνη, η καλή τέχνη, καταφέρνει με τον υπέροχο τρόπο της να συνδυάζει το εντελώς μοναδικό με το καθολικό. Μας επιτρέπει να κατανοήσουμε το διαφορετικό -το ξένο, θα μπορούσαμε να πούμε- ως καθολικό. Με αυτόν τον τρόπο, η τέχνη σπάει τα όρια μεταξύ γλωσσών, γεωγραφικών περιοχών, χωρών. Συγκεντρώνει όχι μόνο τις ατομικές ιδιότητες του καθενός, αλλά και με μια άλλη έννοια, τα ατομικά χαρακτηριστικά κάθε ομάδας ανθρώπων, για παράδειγμα κάθε έθνους.

Η τέχνη το κάνει αυτό όχι ισοπεδώνοντας τις διαφορές και κάνοντας τα πάντα ίδια, αλλά αντίθετα, δείχνοντάς μας τι είναι διαφορετικό από εμάς, άλλο ή ξένο. Κάθε σπουδαία τέχνη περιέχει ακριβώς αυτό: κάτι ξένο, κάτι που δεν μπορούμε να κατανοήσουμε πλήρως κι όμως ταυτόχρονα το κατανοούμε κατά κάποιον τρόπο. Περιέχει ένα μυστήριο, ως πούμε. Κάτι που μας γοητεύει και έτσι μας ωθεί πέρα από τα όριά μας και με αυτόν τον τρόπο δημιουργεί την υπέρβαση που κάθε τέχνη πρέπει και να περιέχει μέσα της και να μας οδηγεί σ' αυτήν.

Δεν γνωρίζω καλύτερο τρόπο για να φέρει κανείς κοντά τα αντίθετα. Αυτή είναι η ακριβώς αντίστροφη προσέγγιση από εκείνη των βίαιων συγκρούσεων που βλέπουμε τόσο πολύ συχνά στον κόσμο, οι οποίες υποκύπτουν στον καταστροφικό πειρασμό να εξοντώσουν οτιδήποτε ξένο, οτιδήποτε μοναδικό και διαφορετικό, συχνά

χρησιμοποιώντας τις πιο απάνθρωπες εφευρέσεις που έχει θέσει στη διάθεσή μας η τεχνολογία. Υπάρχει τρομοκρατία στον κόσμο. Υπάρχει πόλεμος. Διότι οι άνθρωποι έχουν και μια ζώδη πλευρά που καθοδηγείται από το ένστικτο να βιώνουν το άλλο, το ξένο, ως απειλή για τη δική τους ύπαρξη και όχι ως ένα συναρπαστικό μυστήριο.

Έτσι εξαφανίζεται η μοναδικότητα -οι διαφορές που όλοι μπορούμε να δούμε-, αφήνοντας πίσω μια συλλογική ομοιομορφία, όπου οτιδήποτε διαφορετικό αποτελεί απειλή που πρέπει να εξαλειφθεί. Αυτό που φαίνεται από έξω ως διαφορά, για παράδειγμα στη θρησκεία ή στην πολιτική ιδεολογία, γίνεται κάτι που πρέπει να κατατροπωθεί και να καταστραφεί.

Ο πόλεμος είναι η μάχη ενάντια σε αυτό που βρίσκεται βαθιά μέσα σε όλους μας: το κάτι μοναδικό. Και είναι επίσης μια μάχη ενάντια στην τέχνη, ενάντια σε αυτό που βρίσκεται βαθιά μέσα σε κάθε τέχνη.

Μίλησα εδώ για την τέχνη γενικά, όχι για το θέατρο ή τη θεατρική γραφή ειδικότερα, αλλά αυτό συμβαίνει επειδή, όπως είπα, όλη η καλή τέχνη, κατά βάθος, περιστρέφεται γύρω από το ίδιο πράγμα: παίρνει το εντελώς μοναδικό, το εντελώς συγκεκριμένο, και το καθιστά καθολικό. Ενώνει το ιδιαίτερο με το καθολικό μέσω της καλλιτεχνικής του έκφρασης: δεν εξαλείφει την ιδιαιτερότητά του, αλλά την τονίζει, αφήνοντας το ξένο και το άγνωστο να λάμπει ξεκάθαρα.

Ο πόλεμος και η τέχνη είναι αντίθετα, όπως ακριβώς ο πόλεμος και η ειρήνη είναι αντίθετα - είναι τόσο απλό. Η τέχνη είναι ειρήνη.

*Μετάφραση στα ελληνικά από την αγγλική μετάφραση του νορβηγικού πρωτοτύπου: Γκόλα Κλείτου
για το Κυπριακό Κέντρο Διεθνούς Ινστιτούτου Θεάτρου (ΚΚΔΙΘ)*